

GIÁO DỤC LÝ TƯỞNG CÁCH MẠNG CHO THANH NIÊN VIỆT NAM TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

TRẦN NGỌC LƯƠNG (*)

Tóm tắt: Thực hiện di sản tư tưởng và di nguyện của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đảng ta luôn khẳng định và đánh giá cao vai trò, vị trí của thanh niên trong cuộc cách mạng giải phóng dân tộc, thống nhất đất nước và xây dựng, bảo vệ Tổ quốc. Trong giai đoạn hiện nay, công tác giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên Việt Nam càng có vai trò, vị trí đặc biệt quan trọng để xây dựng, củng cố tình cảm, niềm tin, bản lĩnh chính trị, qua đó xây dựng thế hệ trẻ có hoài bão, lý tưởng, khát vọng và trách nhiệm để xứng đáng làm chủ nước nhà.

Từ khóa: Bản lĩnh chính trị; giáo dục lý tưởng cách mạng; thanh niên Việt Nam.

Abstract: In implementing the ideological legacy and testament of President Ho Chi Minh, the Communist Party of Vietnam has consistently affirmed and highly valued the role and position of youth in the national liberation revolution, the reunification of the country, and the cause of national construction and defense. In the current context, revolutionary ideal education for Vietnamese youth holds particularly vital significance. It contributes to building and strengthening emotional attachment, political faith, and steadfastness, thereby fostering a young generation with ambition, ideals, aspirations, and a strong sense of responsibility worthy of becoming the future masters of the nation.

Keywords: Political steadfastness; revolutionary ideal education; Vietnamese youth.

Ngày nhận bài: 15/5/2025

Ngày biên tập: 03/7/2025

Ngày duyệt đăng: 19/7/2025

Lý tưởng sống bắt nguồn từ thực tiễn, còn mục đích sống nảy sinh từ chính cuộc sống. Có thể tìm thấy lý tưởng qua nghiên cứu lý luận - vốn là sự tổng kết kinh nghiệm sản xuất và đấu tranh - nhưng sâu sắc nhất vẫn là từ thực tiễn cách mạng, từ lao động và khát vọng giải phóng con người khỏi mọi áp bức, bóc lột. Tình yêu lớn nhất của mỗi người là tình yêu Tổ quốc, giai cấp và dân tộc - đó là tình cảm chi phối mọi cảm xúc, ước mơ và hành động. Đảng ta luôn nhắc nhở thanh niên “hãy lấy sự hy sinh phấn đấu cho cách mạng làm lợi ích cao nhất của đời mình, đừng để cho tình cảm cách mạng nguội lạnh vì những tính toán “được, mất” cho cá nhân”⁽¹⁾.

1. Lý tưởng cách mạng và cấu trúc của lý tưởng cách mạng

Quan niệm về lý tưởng cách mạng.

Trong lịch sử tư tưởng nhân loại, vấn đề lý tưởng đã thu hút sự quan tâm của nhiều nhà nghiên cứu. Trong tiếng Latinh, *lý tưởng*

được bắt nguồn từ chữ Idea có nghĩa là ý tưởng. Chủ nghĩa Mác quan niệm *lý tưởng* là sự kết hợp biện chứng giữa ý tưởng con người với hiện thực xã hội, lý tưởng có tính khả thi chứ không phải là những mơ ước viển vông, không có cơ sở khoa học, không có điều kiện khả thi. Đồng thời, lý tưởng phải là cái cao đẹp, ước mơ chân chính của đông đảo quần chúng lao động, tạo nên động lực thôi thúc con người vươn lên, đạt tới bằng trí tuệ, sức lực của mình. Từ điển tiếng Việt giải thích: “*lý tưởng là mục đích cao nhất, tốt đẹp nhất, có sức hấp dẫn lôi cuốn con người, cộng đồng, dân tộc, giai cấp, nhân loại vươn tới, tạo ra những chuyển động lịch sử vĩ đại*”⁽²⁾. Như vậy, lý tưởng cách mạng có thể hiểu là tập hợp các giá trị, nguyên tắc và mục tiêu mà một phong trào, tổ chức hay cá nhân theo đuổi để thực hiện những biến đổi căn bản trong xã hội theo hướng tích cực. Lý tưởng này không chỉ dừng lại ở một ý tưởng trừu tượng mà còn là nhu cầu thiết thực của con người trong bối cảnh cụ thể. Lý tưởng cách mạng không chỉ là lý thuyết mà còn là niềm tin mạnh mẽ, điều

(*) ThS; Học viện Thanh thiếu niên Việt Nam

hiển hành động của hàng triệu con người trong các hoàn cảnh xã hội khác nhau. Nó là nguồn động lực, sức mạnh để họ vượt qua mọi khó khăn, thử thách trong cuộc đấu tranh cho một tương lai tốt đẹp hơn.

Về cấu trúc của lý tưởng cách mạng, có thể phân chia lý tưởng cách mạng theo nhiều cách khác nhau. Theo những khía cạnh liên quan đến vấn đề nghiên cứu, có thể đề cập đến hai cách phân loại cơ bản nhất như sau: Thứ nhất, lý tưởng cách mạng bao gồm lý tưởng xã hội và lý tưởng cá nhân. Đối với nước ta hiện nay, toàn thể dân tộc Việt Nam, trong đó có thế hệ trẻ, đang phấn đấu xây dựng xã hội xã hội chủ nghĩa: “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh” dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam. Chủ thể và đồng thời là sản phẩm của quá trình đó là những con người mới xã hội chủ nghĩa vì nước, vì dân. Thứ hai, có thể phân chia lý tưởng cách mạng thành bốn loại: lý tưởng chính trị - xã hội; lý tưởng đạo đức; lý tưởng nghề nghiệp và lý tưởng thẩm mỹ.

Nói về chức năng của lý tưởng cách mạng, chúng ta có thể xem xét dưới các góc độ sau đây: 1) Với tư cách là “hình chiếu tinh thần” của hiện tại vào tương lai, lý tưởng quyết định nội dung của những mục tiêu mà mỗi người đặt ra cho mình. 2) Khi được xét như là quan niệm về cái hoàn thiện được hình thành trong mỗi cá nhân, thì lý tưởng lại được xem như là tiêu biểu, là thước đo để cá nhân đó tự đánh giá mình. 3) Do chứa đựng tính chân lý khách quan, khoa học, nên lý tưởng cách mạng không chỉ là một hiện tượng của ý thức thuần túy, mà trở thành một động lực thực sự của hoạt động tinh thần và hoạt động thực tiễn cụ thể của con người hướng tới việc hiện thực hóa lý tưởng đó.

2. Vai trò của giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên Việt Nam trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa

Lý tưởng là mục đích cao đẹp, hướng con người và xã hội vươn tới, là sự thống nhất, hài hòa giữa chủ thể và khách thể, con người và xã hội. Việc chọn lý tưởng mới chỉ là một bước, bước cao hơn là phải phấn đấu cho lý tưởng và phải được thể hiện bằng hoạt động thực tiễn, đồng thời thể hiện bằng hình thức biểu đạt tình cảm, lý trí của cá nhân.

Thứ nhất, giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên để xây dựng lực lượng xung kích của cách mạng, là đội hậu bị tin cậy của Đảng.

Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh là đội dự bị tin cậy của Đảng Cộng sản Việt Nam, là đội xung kích cách mạng, trường học xã hội chủ nghĩa của thanh niên, đại diện chăm lo và bảo vệ quyền lợi hợp pháp của tuổi trẻ, phụ trách Đội Thiếu niên tiền phong Hồ Chí Minh, là lực lượng nòng cốt chính trị trong các tổ chức thanh niên Việt Nam. Tổ chức này đã và đang đóng vai trò là chỗ dựa về chính trị và tinh thần của lớp trẻ. Vì vậy, giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên là nhiệm vụ cơ bản, trọng yếu của Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh. Công tác giáo dục lý tưởng cách mạng của Đoàn là hoạt động có mục đích và có hệ thống nhằm hình thành trong thanh niên những phẩm chất cá nhân quan trọng nhất, đó là nhân sinh quan và thế giới quan khoa học, có niềm tin vào sự thắng lợi của chủ nghĩa xã hội trên đất nước ta và là những hành động thiết thực nhằm thực hiện nhiệm vụ xây dựng Tổ quốc Việt Nam độc lập, thống nhất, “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Thanh niên là người chủ tương lai của nước nhà. Thật vậy, nước nhà thịnh suy, yếu hay mạnh một phần lớn là do thanh niên. Thanh niên muốn làm người chủ tương lai cho xứng đáng thì ngay hiện tại phải rèn luyện tinh thần và lực lượng của mình, phải ra làm việc để chuẩn bị cái tương lai đó”⁽³⁾. Thanh niên phải có tinh thần quyết tâm, ham công việc ích nước lợi dân, không ham công danh phú quý, siêng năng, tiết kiệm, làm gương, trong sạch, không kiêu ngạo, tự mãn, nói ít làm nhiều, thân ái đoàn kết, có tổ chức kỷ luật, chống chủ nghĩa cá nhân và chủ nghĩa tự do, khiếm tốn, giản dị, thấm nhuần đạo đức cách mạng, học tập, lao động, yêu thương giúp đỡ lẫn nhau.

Thanh niên không chỉ là bộ phận quan trọng của dân tộc, mà còn là cánh tay đắc lực của Đảng, đội hậu bị tin cậy của Đảng. Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn quan tâm tới thanh niên, Người đã nói: “Tôi luôn luôn nói đến thanh niên, vì trong mọi công việc thanh niên ta luôn luôn hăng hái xung phong và họ xứng đáng là cánh tay đắc lực của Đảng”⁽⁴⁾.

Và trong mọi công việc, thanh niên là lực lượng: “Đâu cần thì thanh niên có, việc gì khó thì có thanh niên làm”. Vì vậy, giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên chính là góp phần xây dựng cho thanh niên tinh thần tự tôn, tự lập theo truyền thống hàng nghìn năm của dân tộc, là chủ lực quân, là “lực lượng cơ bản trong bộ đội, công an và dân quân tự vệ đang hăng hái giữ gìn trật tự trị an, bảo vệ Tổ quốc”.

Thứ hai, giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên là việc làm thiết thực xây dựng lực lượng kế thừa và tiếp bước các thế hệ đi trước để thúc đẩy xã hội phát triển, đồng thời là người giáo dục, dìu dắt thiếu niên, nhi đồng.

Trong lịch sử cách mạng Việt Nam, các thế hệ cách mạng luôn nối tiếp nhau, trong mỗi giai đoạn của đất nước, thanh niên luôn có những đóng góp quan trọng cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên góp phần quan trọng vào sự hình thành, phát triển ý thức của bản thân, về sự tự điều chỉnh - tiền đề quan trọng hình thành ý thức tự giáo dục của mỗi thanh niên. Chủ tịch Hồ Chí Minh thường xuyên nhắc nhở thanh niên phải tu dưỡng, tự rèn luyện mình thành những người có đức, có tài để có thể nhận và hoàn thành mọi nhiệm vụ được giao. Người nói: “Thanh niên bây giờ là một thế hệ vẻ vang, vì vậy cho nên phải tự giác tự nguyện mà tự động cải tạo tư tưởng của mình để xứng đáng với nhiệm vụ của mình”⁽⁵⁾. Trong bản Di chúc thiêng liêng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp tục khẳng định những phẩm chất tốt đẹp của thanh niên đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Người muốn hướng sự quan tâm đặc biệt của Đảng, Nhà nước và toàn xã hội đối với sự nghiệp giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên.

Thứ ba, giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên là góp phần xây dựng người chủ tương lai của đất nước, bộ phận quan trọng của dân tộc.

Ảnh minh họa

Nhìn nhận và đánh giá đúng thanh niên, trước hết phải xác định vị trí và vai trò của thanh niên trong tiến trình phát triển xã hội. Đây là vấn đề có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, có tác dụng chỉ đạo và định hướng cho công tác giáo dục và chuẩn bị hành trang cho thanh niên khi bước vào đời. Trong tiến trình đấu tranh cách mạng Việt Nam, giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên chính là vấn đề cốt tử, như Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn: *tương lai của dân tộc, tiền đồ của Tổ quốc và sự thắng lợi, phát triển của cách mạng nước ta hoàn toàn phụ thuộc vào việc hiểu thanh niên, tin thanh niên, chăm lo dìu dắt cho họ, mạnh dạn trao cho họ những trách nhiệm xứng đáng*. Bởi các thế hệ đi trước đấu tranh và lao động để mang lại cuộc sống ấm no, tự do, hạnh phúc cho các thế hệ sau. Tre già măng mọc, thế hệ sau kế tục sự nghiệp của các thế hệ đi trước, tiếp tục đưa xã hội tiến lên không ngừng. Để chuẩn bị lớp người kế tục sự nghiệp cách mạng của Đảng, của dân tộc, phải chăm lo, giáo dục thanh niên một cách chủ động, tích cực để có lớp người kế tục trung thành, xuất sắc, vì vậy: “Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và cần thiết”⁽⁶⁾.

Do vậy, quá trình giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên phải làm cho thanh niên lĩnh hội được những quy tắc, những

chuẩn mực đạo đức cách mạng để biến những quy tắc, chuẩn mực đó thành niềm tin của bản thân.

3. Một số nhiệm vụ trọng tâm nhằm tăng cường giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên Việt Nam trong thời gian tới

Trong thời gian tới, Đoàn TNCS Hồ Chí Minh xác định một số nhiệm vụ và giải pháp trọng tâm nhằm tăng cường giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thanh niên Việt Nam trong thời gian tới, cụ thể như sau:

Một là, tăng cường giáo dục cho thanh niên nắm vững tính cách mạng, khoa học, những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; về mục tiêu, lý tưởng của Đảng, của dân tộc; về độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; về con đường đi lên chủ nghĩa xã hội; về truyền thống yêu nước, yêu chủ nghĩa xã hội, tinh thần quốc tế trong sáng; về tư tưởng, đạo đức và phong cách Hồ Chí Minh; về truyền thống vẻ vang của Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh. Quán triệt sâu sắc hơn nữa chủ trương của Đảng, Nhà nước về vị trí, vai trò của thế hệ trẻ theo tinh thần Chỉ thị số 42-CT/TW ngày 24/3/2015 của Ban Bí thư Trung ương Đảng về “Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ, giai đoạn 2015-2030”. Tổ chức Đoàn, hội chủ động phối hợp với nhà trường, gia đình và xã hội trong việc giáo dục đạo đức cách mạng, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ.

Hai là, đẩy mạnh xây dựng, củng cố tổ chức Đoàn vững mạnh, làm cơ sở để thực hiện tốt chức năng giáo dục thanh niên. Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh phải thực sự là cánh tay đắc lực của Đảng trong việc tổ chức và giáo dục thế hệ thanh niên và nhi đồng thành những chiến sĩ tuyệt đối trung thành với sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản.

Ba là, thường xuyên và đa dạng hóa các hoạt động tuyên truyền, giáo dục thanh thiếu nhi về truyền thống vẻ vang của Đảng, của Đoàn, giáo dục truyền thống cách mạng, lòng yêu nước, tinh thần tự hào, tự tôn dân tộc cho thanh thiếu nhi; xây dựng và triển khai các tiêu chí, chuẩn mực trong hành vi, lối sống,

ứng xử của thanh thiếu nhi trên nền các giá trị cốt lõi của tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh.

Bốn là, chủ động cung cấp thông tin, trang bị kiến thức, phương pháp, kỹ năng để thanh niên tự phòng ngừa, tự sàng lọc, tự đấu tranh với các luận điệu xuyên tạc của các thế lực thù địch, chống phá. Ngăn chặn, phản bác những thông tin và luận điệu sai trái, tăng sức đề kháng cho thanh niên trước sự chống phá của các thế lực thù địch; tham gia bảo đảm an ninh, an toàn thông tin, bảo vệ an ninh tư tưởng, an ninh văn hóa trên không gian mạng, nhất là mạng xã hội.

Năm là, xây dựng các bộ công cụ tuyên truyền, các sản phẩm truyền thông trên internet, các ứng dụng trên mạng xã hội và các thiết bị di động thông minh có nội dung tuyên truyền, giáo dục lý tưởng cách mạng theo hướng trẻ trung, sinh động, phù hợp với thị hiếu của thanh thiếu nhi.

Thanh niên là những chủ nhân tương lai của đất nước, mang trong mình trí tuệ, sức trẻ, khát vọng cống hiến, vì vậy việc giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên là việc làm hết sức cần thiết và đặc biệt quan trọng trong tình hình hiện nay. Đây được xác định là nhiệm vụ có nhiều khó khăn và thách thức, đòi hỏi cả hệ thống chính trị và toàn xã hội dành sự quan tâm đặc biệt và có những phương thức giáo dục hiệu quả nhằm giúp thế hệ trẻ Việt Nam có đủ bản lĩnh chính trị, lập trường tư tưởng vững vàng, kiên định với lý tưởng của Đảng, của dân tộc, luôn có sức khỏe, trí tuệ, tự tin để trở thành công dân toàn cầu, góp phần đưa Việt Nam trở thành nước phát triển có thu nhập cao vào năm 2045./.

Ghi chú:

- (1) Lê Duẩn, *Thanh niên với cách mạng xã hội chủ nghĩa*, Nxb Thanh niên, H.1965, tr.133.
- (2) Trung tâm Từ điển ngôn ngữ, *Từ điển Tiếng Việt*, H.1992, tr.562.
- (3) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 5, Nxb CTQG-ST, H.2000, tr.185.
- (4) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 10, sđd, tr.271.
- (5) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 9, sđd, tr.172.
- (6) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 12, sđd, tr.498.